

אוניברסיטת חיפה

جامعة حيفا

UNIVERSITY OF HAIFA

ארכיון הסיפור העממי בישראל ע"ש דב נוי (אסע"י)

أرشيف القصة الشعبية في إسرائيل على اسم دوف نوي

Israel Folktale Archives Named in Honor of Dov Noy (IFA)

"סדר ישראלי-דיאלוג עם המורשת": הזמנה לתיעוד

לחוקרי הפולקלור, לידידי אסע"י, ולידידי ידידיו של אסע"י, שלום רב וחג שמח!
לקראת חג הפסח תשע"ה, המתרגש עלינו לטובה, ארכיון הסיפור העממי בישראל מזמין אתכם להיות שותפים לפרויקט נרחב של תיעוד הסדר המשפחתי בוידאנו.
את ההקלטות אתם מוזמנים לשלוח לאסע"י בצירוף קובץ כתוב ובו הסבר קצר על האירוע ועל המשפחה.
התיעוד יקוטלג באסע"י לצורכי מחקר, ויוכל לשמש חוקרי פולקלור מהארץ ומהעולם המתעניינים בתרבות היהודית-ישראלית.
סרטונים באיכות טובה אף יפורסמו באתר אסע"י (רק לאחר קבלת הסכמתו המפורשת של המתעד!), על מנת שיהיו נגישים לציבור הרחב.
ביחד, ניצור תמונת פסיפס של "מסורת הסדר הישראלי" של כולנו!

ואם עסקינן במסורת, הנה אחת מההגדרות למסורת, שנראית לי מתאימה לענייננו:

- "המסורת {היא} מסגרת שתכניה מעוצבים תדיר בתהליך דיאלוגי, אשר מקיימים בני כל דור עם מכלול חומרי המסורת. המסורת אינה קופאת על שמריה ולא נחתמת, אלא מתרחבת ומתגוננת באמצעות פרשנותה עם הזמן. [...] המסורת היא רצף של חידושים ושינויים. החידוש אינו ממיר את קודמו, אלא מתווסף אליו. מבחינה זו ניתן לדמות את המסורת לתל ארכיאולוגי רוחני, הבנוי

שכבות שכבות (רצף של דיאלוגים המוליכים פרשנויות מחדשות), הנערמות זו על גבי זו, תוך שכל אחת מהן משקפת את המציאות החומרית והמערכת המוסרית והרוחנית שבהקשרה נוצרה. היערמותן של השכבות השונות זו על גבי זו יוצרת גבעה (רוחנית) רמה".
(מתוך מאמרה של רינה חבלין מ"אדם חדש" ל"התחדשות יהודית")

למה לתעד?

ברוח "והגדת לבנד" (ולבנד), התשובה היא, שכך אנו יכולים לתפוס "שתי ציפורים במכה אחת" (בעצם, שלוש):

1. המשפחה מרוויחה: הסרט ישמר בזיכרון המשפחתי לטובת הדורות הבאים.
2. המחקר מרוויח: חוקרי פולקלור יוכלו להשתמש בחומרים לצורכי מחקרים עתידיים.
3. כולנו מרוויחים: באמצעות אסעי, התיעוד המשפחתי ישמר לא רק בזיכרונה של המשפחה המצומצמת, אלא גם בזיכרון הקולקטיבי של החברה הישראלית והעם היהודי.

איך לתעד?

למי שהשתכנע ולקח את המצלמה לידי, הנה הסבר קצר כיצד לתעד:

1. במה לצלם?

ניתן להשתמש במצלמת הסמארטפון, או כמובן, במצלמת וידאו.
לבעלי הסמארטפון, שימו לב: הכינו מטען!!! על פי חוקי מרפי, גם אם הסמארטפון טעון במלואו- הסוללה תיגמר באמצע הצילום!

2. מתי להתחיל לצלם ומתי לסיים?

אתם תחליטו! עבור המחקר- הכול חשוב. גם מה שנראה לכם טריוויאלי.
לדוגמא, אפשר להתחיל לצלם כבר בשלב ההכנות (מי אחראי להביא כסאות? מי עורך את השולחן? באילו כלים? איזה הגדות מונחות על השולחן? מי מבשל? מי אחראי על הכנת החרוסת? אולי קונים מוכן? מי מתווכח? מי עוזר? וכיוצא בזה.)
אפשר כמובן להתחיל עם כניסת האורחים, או עם שלב הישיבה וקריאת ההגדה.
כך גם לגבי הסיום – אתם תחליטו מתי הסדר "הסתיים": כשגומרים את קריאת ההגדה וממשיכים לאוכל? אחרי שלב השירים? ואולי חלק מהותי מכל העסק הוא גם השלב שבו נערכים לקיפול, סידור ושטיפת הכלים...?
כל אחד וה'סדר' שלו.

3. איך לצלם?

א. הכלל הראשון והחשוב ביותר: **היו טבעיים - אל תביימו את האירוע!**

ב. כשאתם מצלמים, השתדלו לתפוס עם המצלמה **מסגרת כמה שיותר רחבה** של האירוע. השתדלו שלא לחלוף עם המצלמה במהירות רבה מידי על פני הנוכחים. **השתהו** שנייה/שתיים בכל תזוזה ואז עברו לפריים הבא. כשמצלמים במהירות המבט, לצופה קשה אחר כך לקלוט היטב את האירוע.

ג. **נסו שלא ללוות את הצילום בהסברים מרובים מידי** – הניחו לצופה להתרשם באופן בלתי אמצעי מן המתרחש. אתם יכולים ללוות את הצילום באמירות קצרות, כמו "זאת דודה חנה, היא תמיד מכינה את החרוסת" וכדומה, אבל את ההסברים הארוכים והמפורטים יותר-רשמו מאוחר יותר, והעבירו אלינו בצירוף הסרטון.

4. לאחר שצילמתם

רשמו פרטי רקע על המשפחה, על המצולמים ועל האירוע.

צריך שיהיה:

שם המשפחה/ משפחות המשתתפות בסדר ושמות המצולמים.

מקור המשפחה/ משפחות (ארץ מוצא, מתי עלו לארץ)

מקום מגוריהם דהיום

קשרי המשפחה/ חברות בין המצולמים

כטוב לבכם: הסברים כלליים לגבי מסורת המנהגים המשפחתיים המצולמים בסרטון (לדוגמא, מה פשר המנהג המשפחתי המסוים? האם תמיד נהוג לעשות כך? האם זהו מקרה יוצא דופן, ולמה?.... אם אינכם יודעים, אולי זוהי העת לנסות ולבדוק)

5. מה לעשות עם חומרי התיעוד?

את הסרטון בצירוף הקובץ ובו פרטים אודות המשפחה והאירוע יש לשלוח לאסעי":

בדואר אלקטרוני: IFArchives@univ.haifa.ac.il

אם הסרטון, מפאת אורכו, אינו עובר בדואר האלקטרוני הרגיל, ניתן להשתמש בגימבו מייל המאפשר שליחת קבצים עד 500 Mb חינם:

<http://www.jumbomail.co.il>

אם עדיין ישנן בעיות:

❖ ניתן להתקשר אלי לנייד: 054-4487070 (חיה) ונמצא פתרון כיצד להעביר את החומר בצורה הטובה ביותר.

אל תהססו להתקשר! אם אינני עונה- השאירו **הודעת טקסט** ואחזור אליכם.

אני זמינה לכל שאלה, תהיה או בקשה.

❖ למי שמעוניין לתעד אך עדיין מרגיש קצת חסר ביטחון באשר ל'איך לעשות את זה נכון' – אנא צרו איתי קשר ואדריך אתכם צעד אחר צעד באופן פרטי.

בהצלחה לכולם וחג פסח שמח
חיה מילוא